

Orientace

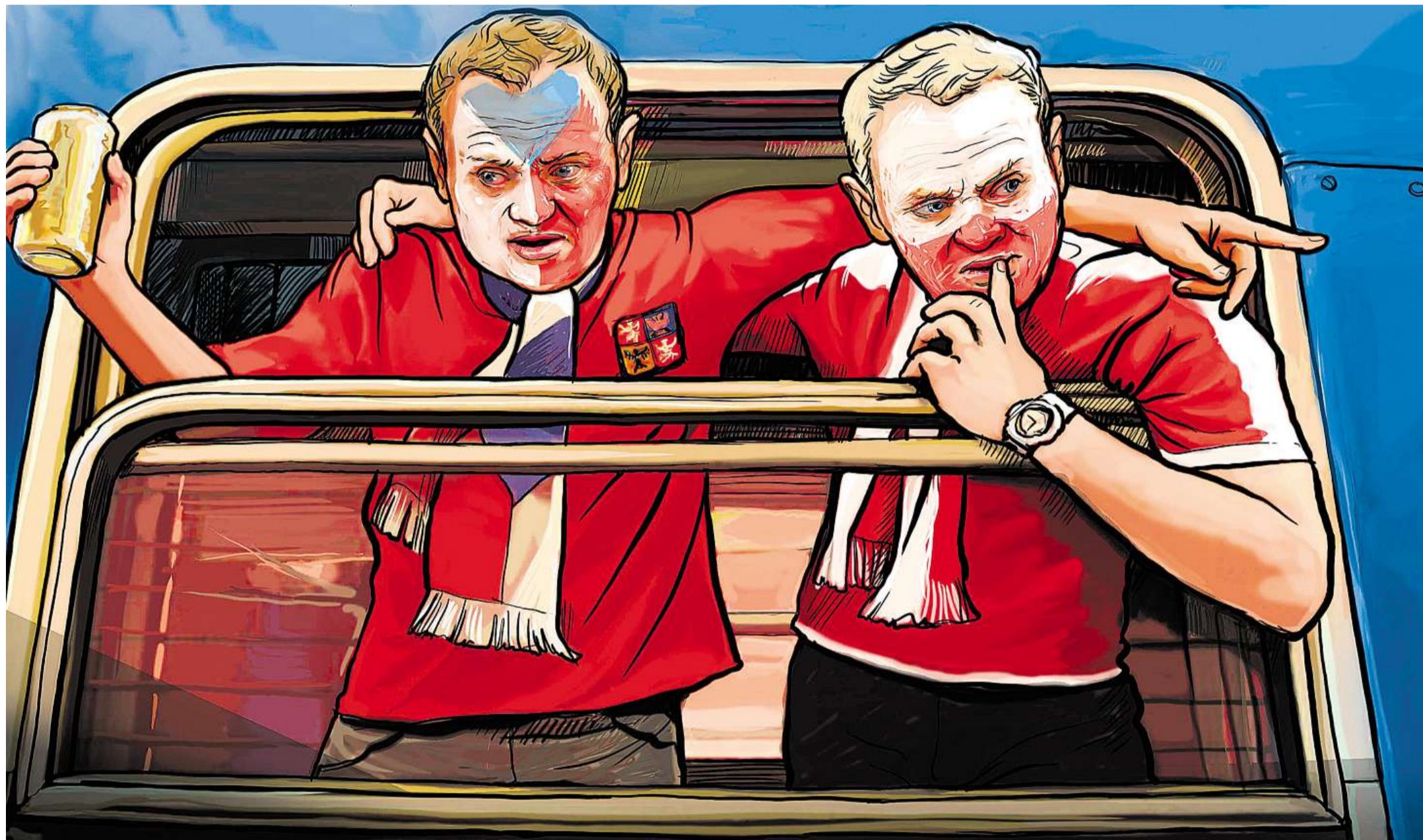

Čtu za lahev vína a bonboniéru
Spisovatel Jiří Hájíček o Temelínu zarostlém do lidských
srdcí a magickém tajemství starých kronik

Rozhovor, strana 28

SOBOTA 16. ČERVNA A NEDĚLE 17. ČERVNA 2012

LIDOVÉ NOVINY

KRESBA LELA GEISLEROVÁ

Poláci nás milují

Nový výzkum ukazuje, že Češi a Poláci mají k sobě blíže než Češi a Slováci

Dnešní zápas na Euru 2012 rozhodne, zda do čtvrtfinále postoupí Česko, nebo Polsko. Fotbalová bitva je zřejmě **posledním konfliktem**, který mezi námi a našimi severními sousedy může nastat, protože vzájemné vztahy jsou idyličtější než kdykoli v minulosti.

MARTINA HŘEBÍČKOVÁ,
ALICJA LEIX, SYLVIE GRAF

Je to jeden z nejpodivuhodnějších paradoxů středoevropských vztahů: pro většinu z tisíců Čechů, kteří dnes budou fandit svému týmu ve Vratislavi, je pobyt v Polsku pravděpodobně jejich prvním kontaktem s našimi velkými severními sousedy. Češi – snad jen s výjimkou těch, kteří bydlí v pohraničních oblastech – své slovanské bratry neznají a jejich kultura jim nic moc neříká. Podle výzkumu z roku 2010 zaujímali Poláci v žebříčku národů podle sympatií v České republice až sedmé místo. Naproti tomu obliba Čechů v Polsku v poslední dekádě podle polského Centra pro výzkum veřejného mínění stabilně stoupá – Češi se v posledních třech letech stali pro Poláky nejoblíbenějším národem a předčili tak v Polsku dlouhodobě oblíbené Italy, Španěly i Francouze.

S čechofilii se v Polsku můžeme setkat na každém kroku. Zájem o zdejší kulturu roste, do polštiny se překládají díla našich

současných autorů. Poláci se zajímají o tuzeckou filmovou produkci starší i současnou, v zemi běžně koncertují české kapely. Velký úspěch u jejich jižních sousedech: Szczygielów *Gotland* a jeho volné pokračování *Udělej si ráj* či *Surozovi Pepici*. V Polsku odkazují na Českou republiku dokonce i názvy hospod – přímo ve Vratislavi třeba *Czeski Raj* nebo *Czeski Film*. Poláci mají rádi české pivo, Milerova krtčka i lenťilky.

Polák má rád Čecha, Čech Slováka

Vzájemnými vztahy obou zemí se zabývá výzkumný projekt „Meziskupinové postoje a kontakty ve střední Evropě“, řešený v Psychologickém ústavu Akademie věd. V jeho rámci vědci zjišťují, jak se navzájem vnímají obyvatelé České republiky, Německa, Polska, Rakouska a Slovenska. Zkoumají stereotypy, které panují o jednotlivých národech a porovnávají je pak se skutečnými vlastnostmi lidí, kteří vdaných zemích žijí. Výzkum se snaží také odpovědět na otázku, jaké postoje mají obyvatelé středoevropského regionu ke svým sousedům a co jejich vzájemné vztahy utváří a ovlivňuje.

Odpovědi polských respondentů ve výzkumu potvrzují závěry Centra pro výzkum veřejného mínění. Polští vysokoškoláci považují Čechy za své nejoblíbenější sousedy – o první příčku se dělí spolu se Slováky. Němci a Rakušané, do šetření rovněž zařazení, dopadají v očích polských respondentů mnohem hůř. Čeští respondenti mají nejvřelejší vztah ke Slovákům, české postoje k Polákům jsou o poznání chladnější a neliší se od našeho víceméně neutrální-

Stejně jako typický Polák je i typický Čech psychicky labilní, nepřívětivý a svědomitý tak akorát, navíc je ještě méně společenský a otevřený novému

ho vztahu k Rakušanům. Němci jsou respondenty z Polska, Slovenska i Česka vnímáni jako nejméně populární sousedé.

Obecně je rozšířen názor, že příslušníci různých národů se vyznačují určitými osobnostními vlastnostmi. V této souvislosti se hovoří o národním charakteru nebo národním stereotypu. O Skotech se říká, že jsou šetrní, Němci pořádkumilovní, Italové temperamentní – ale jací jsou vlastně Poláci? Jaké charakteristiky přisuzují polští respondenti typickému představiteli svého národa? Podle výzkumu mezi polskými vysokoškoláky je typický Polák psychicky labilní, snadno se nechá vyvést z rovnováhy a prožívá pocity sklíčenosti a depresivní stavy. V míře společenskosti a energičnosti je nevyhraněný, to znamená, že není ani do sebe uzavřeným, málomluvným introvertem, ale ani extrovertem toužícím po společnosti druhých. Stejně tak je typický Polák nevyhraněný v míře otevřenosti vůči novému: není jednoznač-

ně ani novátorem, ani tradicionalistou. Neoplývá přívětivostí, podle studentů je nepřátelský, neochotný pomáhat druhým, povyšný, zahleděný do sebe a necitlivý. V míře svědomitosti je typický Polák opět nevyhraněný, tj. při plnění povinností vyvíjí přiměřené úsilí.

Polská upřímnost

O stereotypu se předpokládá, že zveličují vlastnosti reálných osob, a tudíž obsahují minimálně „zrnko pravdy“. Pokud jsou stereotypy do určité míry pravdivé, pak by měly korespondovat s realitou. Psychologové se v poslední době věnují právě zkoumání přesnosti stereotypů. Zjišťují, do jaké míry stereotypní vlastnosti odrážejí vlastnosti skutečných lidí žijících v dané zemi. Podle dosud publikovaných výsledků jsou ve většině zemí, v nichž se výzkumy uskutečnily, národní stereotypy nepřesné, protože nekorespondují s vlastnostmi reálných lidí. Jedinou výjimku z pravidla potvrzeného světa jsou právě naši severní sousedé: Polsko je jedinou zemí, ve které byla opakovaně zaznamenána shoda mezi vlastnostmi skutečných lidí a jejich národním stereotypem. Vyhodnotíme-li posouzení vlastní osobnosti od velkého počtu polských mužů a žen různého věku, zjistíme, že si přisuzují vysokou míru psychické lability, nízkou míru přívětivosti a nevyhraněnost ve zbývajících třech charakteristikách: společenskosti, otevřenosti novému a svědomitosti, což koresponduje s výše popsáním stereotypem typického Poláka.

Lingvistka Anna Wierzbicka k tomu poznamenává, že v Polsku je zvykem oceňo-

vat spontánní vyjadřování emocí. Není žádoucí, aby se všichni stále cílili jen báječně a skvěle. Pokud se setkají dva Poláci, tak na otázku, jak se máš, mohou zaznít narážky na špatný zdravotní stav, neutěšené poměry doma nebo jiné negativní okolnosti. Toleruje se otevřené vyjadřování nejen pozitivních, ale i negativních emocí. Psycholog Dariusz Doliński porovnával polské a americké studenty, kteří měli zhodnotit, v jaké jsou obvykle náladě. Polští studenti hodnotili svoji náladu jako horší ve srovnání s Američany. Eddie Ronowicz pak upozorňuje cizince, že nesouhlas, odmítnutí nebo rozčilení se v Polsku nepokrytě vyjadřují, což může šokovat návštěvníky z „přívětivějších“ zemí. Hádky podle jeho názoru není pouze jedním ze způsobů výměny argumentů, ale je považována i za zábavný způsob konverzace.

Nepřipomíná vám to něco? Máte podobnou zkušenost z Česka? V rámci našeho výzkumu jsme porovnávaly národní stereotypy v pěti středoevropských zemích. Stereotypní představy o typickém Čechovi se nejvíce podobají nikoliv typickému Slovákovi, jak bychom snad mohli očekávat, ale právě stereotypu Poláka. Stejně jako typický Polák je i typický Čech psychicky labilní, nepřívětivý a svědomitý tak akorát, navíc je ve srovnání s typickým Polákem ještě o něco méně společenský a otevřený novému. Češi se Polákům podobají i ve skutečnosti. Reální Češi, stejně jako Poláci, jsou psychicky nestabilní a nepřívětiví, navíc jsou o něco méně svědomití než Poláci. Ve srovnání s Poláky si skuteční Češi přisuzují vyšší míru družnosti a otevřenosti novému.

Pokračování na straně 22